Студентски лист

Пефас

Педагошки факултет у Сомбору

Број 9 • децембар 2021. • година VI

ISSN 2466-4405

Универзитет у Новом Саду

Педагошки факултет у Сомбору

ИЗДАВАЧ:
Универзитет у Новом Саду
Педагошки факултет у Сомбору
Подгоричка 4, 25000 Сомбор

ЗА ИЗДАВАЧА:
проф. др Саша Марковић, декан

ШТАМПА:
САЈНОС доо, Нови Сад

© Педагошки факултет у Сомбору, 2021

Часопис излази два пута годишње.

УРЕДНИЦИ:
Данка Ивошевић
Бранка Батало

САРАДНИЦИ:
Инес Матин
Нина Костић
Ивана Кршовић
Јелена Бркљач
Лидија Хорњак
Вера Јеловац
Александра Бореновић

ДИЗАЈН:
Растко Гајић

САДРЖАЈ:

Уводна реч уредника 3
Када порастем желим да будем учитељица 3
Развиј лидерски потенцијал! 6
Пређимо на „ТИ“: интервју са проф. др Сашом Марковићем, деканом 7
Од Сомбора до Ријеке 10
Вршњачко насиље – свест о узроку 13
Како до научне литературе – препоруке студенткиње библиотекарства 15
Наша књижевност 16
Боб и Сам 16
Наши уметници 17

pefas.sombor@gmail.com

Захваљујемо се свим сарадницима за допринос у овом броју и надамо се успешној будућој сарадњи.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

378.6:37(497.113 Sombor)
371.8

ПЕФАС : студентски лист / Педагошки факултет у Сомбору ; уредници Данка Ивошевић, Катарина Плазинић. – Год. 1, бр. 1 (мај 2016)- . - Сомбор : Универзитет у Новом Саду, Педагошки факултет у Сомбору, 2016- . - 29 cm

Два пута годишње.
ISSN 2466-4405 = Пефас
COBISS.SR-ID 305665543

Уводна реч уредника

Драги студенти,

Да ли сте покушали да умесите хлеб или испечете проју? Ако нисте, крајње је време да се упустите у лепоту кулинарских зачкољица! Нека сутра ваше учионице миришу на сок од лимуна и црну чоколаду, кувајте са децом! Кувајте са децом јер је кухиња прва лабораторија за откривање хемијских тајни; јер је читање рецепта малко другачије од читања песме из Читанке; кувајте са ученицима јер тако развијате осећај за мере, количину, текстуру и температуру; јер је спремање хране и обедовање са вршњацима посебно задовољство; обликујте заједно здраве куглице и сецкајте сезонско воће – то је начин да прстићи буду упослени а фина моторика развијенија. Спремајте са децом, јер тог дана неће бити важно да ли је неко заборавио да понесе ужину од куће.

Многи међу нама су се током јачања пандемије удаљили од својих ближњих, комшија и колега. Ето, ви зато усавршавајте своје мале вештине. Будите мајстор за палачинке и закуцајте на врата колегиници која недељама није отишла у родно место. Спакујте теглу ајвара и отиђите на размену студената. Верујемо да ће и колеге из свих делова света бити одушевљене и вама и вашом црвеном теглицом.

Слушајте искуства старијих колега и делите своја. Стварање лепих друштвених односа је наш домаћи задатак данас а сутра ће исту задаћу имати и наши ученици.

Срећно!

Када порастем желим да будем учитељица

Вера Јеловац је млада и талентована учитељица. Озбиљно је схватила мудрост о неговању и умножавању талената. Тако у овом ужурбаном веку срећемо њу, која издваја време за свирање виолончела, фруле и хармонике. Врло вешто хекла интересантне лутке, обележиваче за књиге, накит и маске. Љубитељ је књижевности па и сама пише а у налетима инспирације прави и мимове. Многи просветни радници разумеју њене поруке, шалу и пародију.

Свима је тешко да пишу о себи, па тако и мени. Дало би се очекивати да сам одувек желела бити учитељица, али — без обзира колико то квари наративну структуру ове исповести — то није истина. Хтела сам да будем библиотекарка у дугој, маслинастозеленој хаљини, са плетеницама пребаченим преко рамена. Ево, сад док ово пишем, размишљам зашто нисам уписала књижевност, иако сам купила ту хаљину. Биће зато што немам природно бујну косу и не могу да је пустим дуже од рамена а да се не растури на фронцле.

Када је за моју генерацију прошла сезона осамнаестих рођендана и почела сезона избо-

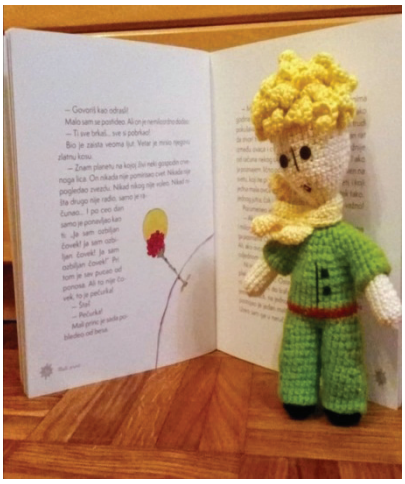

ра факултета, као прави хулиган из гимназије пожелела сам да упишем нешто егзотично. Размишљала сам о неком уметничком факултету, али за тако нешто нисам имала довољно храбрости.

Једино на Учитељском *Изīубљено īиле* може да се извуче као испитно питање. И поред љубави према деци, мислим да је могућност помињања овакве чињенице у друштву довољан разлог за упис факултета. Убрзо сам подлегла предрасудама да на њему нећу ништа посебно научити, али помирила сам се са чињеницом да морам проћи кроз тај бескорисни процес.

Кад су кренули испити, схватила сам да немам појма ништа. У том размишљању очистила сам годину у јуну и помислила да ипак можда и знам нешто. Онда је дошла друга година и Дидактика. Тада сам поново схватила да ништа не знам, али круг из прве године се поновио... још три пута.

Данас сам учитељица, схватам да немам појма ништа, и надам се да се историја понавља.

Најнепријатнији тренуци учитељевања су кад се сетим како сам критиковала све живе просветне раднике са којима сам се срела у животу, а од њих сам добила највреднији савет: кад уђеш у учионицу, схватићеш да ништа не знаш. Наравно да то не може бити у потпуности тачно, али за особу која интернализује свако очекивање заједни-

це, у великој мери — може.

Највећи изазов за мене као почетника било је прихватање тога да свака мана долази на наплату. Верујем (или се само тешим) да то не значи да неорганизована особа — или особа без уређеног ауторитета — мора одустати на почетку.

Друга велика потешкоћа — привикавање на нову улогу. До јуче си поносни бунтовник коме смета свако подизање гласа, а данас си у ситуацији где мораш да спречиш ученика који је безбрижно кренуо под кола; треба ти пет минута припреме да уђеш у зборницу; прелазиш улицу на црвено само када те нико не види...

Некад се осећам овако:

али без обзира на то могу да кажем — кад порастем желим да будем учитељица.

Вера Јеловац

Развиј лидерски потенцијал!

У Спомен соби Норме и Препарандије крајем октобра 2021. године одржана је прва у низу презентација организације AIESEC у сарадњи са Удружењем студената Педагошког факултета у Сомбору. Том приликом студентима су представљене могућности за искуство и могућност учешћа у стручним праксама програма „Global Teacher“ које се одвијају у иностранству. Бенефиције праксе у иностранству су: обогаћивање CV-а, стицање предавачког искуства у новој средини и савладавање нових вештина.

Ко је AIESEC?

AIESEC је интернационална организација која окупља младе људе широм света и омогућује им да развију свој лидерски потенцијал кроз волонтерска и стручна искуства и праксе у иностранству, и кроз укључивање у различите пројекте које организују.

Програм „Global Teacher“

Програм „Global Teacher“ је пре свега намењен младим и амбициозним људима из области образовања и енглеског језика. Свако ко је вољан да ради на себи, да усавршава енглески језик, напредује у мултикултуралној средини, има жељу да се осамостали или да испроба своје способности у другом окужењу, ово је прилика за њега!

Програм „Global Teacher“ нуди 3 врсте праксе:

- Кратка пракса траје 3 месеца (Обезбеђен вам је смештај и храна)
- Средња пракса траје 6 месеци (Добијате плату)
- Дуга пракса траје годину дана (Добијате плату).

Праксе се могу реализовати било где у свету! Турска, Грчка, Тунис и Русија су партнерске државе, али увек постоји опција и проналаска адекватне праксе у држави по избору студента. Све је до договора и тренутних отворених позива. Актуелне праксе за предаваче енглеског језика су: Шри Ланка – Моратува, Индија – Мумбај и Турска – Мадрин.

На исту праксу може да аплицира и 20 других студената из целог света, али не треба да очајавате ако не прођете одмах.

Шта добијаш програмом „Global Teacher“?

Можеш да стекнеш искуство у новим мултикултуралним окружењима, наоружаш се новим вештинама које ће ти помоћи у каријери. Твој CV ће бити обогаћен и издвојен у „мору“ истих. Ово је прилика у којој добијаш искуство које се на факултету не стиче!

Одговори на најчешће постављана питања:

1. Да ли треба да имам међународно признати сертификат енглеског језика?

За реализацију праксе у горе наведеним државама није потребан међународно признат сертификат, али пожељно је имати бар Б2 ниво знање језика. За наше студенте је довољна препорука професора са Факултета или из неке школе страног језика.

2. Да ли као апсолвент могу да се пријавим на праксу?

Наравно, сви млади између 15 и 30 година могу да се пријаве на стручне праксе у иностранству у оквиру рада AIESEC организације.

3. Колико пута имам право да се пријавим на праксе?

Нема ограничења у броју пракса на које имате право да одрадите. Али на следећу праксу се можете пријавити тек када се вратите са претходне. Значи одговор је да, можете се пријавити на више кратких пракси или комбиновати једну средњу и две кратке.

4. Да ли морам да знам језик државе у коју долазим?

У томе и јесте драж праксе у иностранству, излазак из зоне комфора! Начин како да се снађеш и да на часу немаш „празан ход". С обзиром на то да се ради са децом предшколског и млађег школског узраста, углавном се показују фотографије и учи кроз игру, али није на одмет да се научи која основна реч.

5. Да ли се по повратку добија сертификат?

Не добија се конкретно сертификат или диплома, али се добија потврда школе у којој сте радили праксу, коју можете да приложите уз свој CV.

Више информација о „Global Teacher" програму стручних пракси можете видети на њиховом вебсајту **https://aiesec.org.rs/global-teacher/** где можете да направите свој налог. Када направите налог, из AIESEC канцеларије у Суботици ће вас контактирати, зато без бојазни слободно оставите број телефона ради лакшег ступања у контакт.

Ако вам се свидела нека пракса, аплицирајте, брзо се попуњавају места!

Још један савет: редовно пратите праксе, јер се често мењају државе и услови рада, можда се појави и нека нова примамљивија пракса!

Ивана Кршовић

Прећимо на „ТИ"

Интервју са проф. др Сашом Марковићем, деканом

1. Професоре, прво желимо да Вам честитамо на избору за декана. Можете ли нам укратко представити Вашу досадашњу академску и професионалну каријеру?

Захваљујем на честиткама и надам се да ћу, уз подршку колектива успети да се успешно суочим са изазовима који су пред нама. Академске, магистарске и докторске студије из области историјских наука сам завршио на Филозофском факултету у Новом Саду. Након студија, најпре сам радио у Гимназији „Јован Јовановић Змај" у Оџацима, потом сам радио, наредну деценију у Покрајинском секретаријату за науку и технолошки развој (тада се тако звао, данас је то Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност). Од 2009. године сам запослен на нашем Факултету. Прошао сам, редом изборе у звање доцента, ванредног професора и редовног професора. Област мог професионалног интересовања су историјски процеси везани за развој политичких идеја, националне идеје и педагошка мисао код Срба на овим просторима, њихово идејно прожимање са ставовима сународника у данашњој централној Србији, некадашњој Кнежевини, потом Краљевини Србији и, од 1918. године, југословенској држави. Уједно покушавам да проникнем у рефлексију модерних европских идеја и идеологија унутар кругова српске интелектуалне и политичке елите.

2. Које су главне одреднице програма који сте понудили приликом избора за декана?

Педагошки факултет у Сомбору је чувар и настављач традиције образовања учитеља која је успостављена 1778. године, када је Аврам Мразовић основао Норму у намери да, на темељу духовне традиције чији је чувар Српска православна црква, развије модерну педагошку мисао као изузетан допринос очувању идентитета српског народа. Норма је прерасла у Препарандију која је, уз Матицу српску и Гимназију у Сремским Карловцима, постала носилац развоја националне идеје. Данас је ово модерна високошколска образовна институција која се поноси својом традицијом и, истовремено се труди да формулише актуелне приступе негујући мултикултуралност, мултиконфесионалност и мултинационалност средине у којој постоји. На прагу ових упоришта, намера нашег програма је да постојеће студијске програме актуелизујемо. У вези са тим смо формирали Тим за развој Факултета који већ увелико ради у намери да понуди, почетком наредне године, предлог који би, након конструктивне дискусије, могло да подржи и Наставно-научно веће Факултета и, на тај начин отпочело процес акредитације. Истовремено, у намери да оснажимо идентитетске основе друштва и одговоримо обавезама наше традиције која проистиче из готово двоиповековног рада, припремамо предлог Нацрта Закона о Норми/Препарандији са којим би упознали и заинтересовану јавност и кроз процес јавне расправе предложили његово разматрање надлежним институцијама. Наше највеће благо су студенти и у вези са тим се трудимо да појачамо активности на Факултету које ће допринети њиховом интелектуалном, културном и духовном развоју и изван наставе. Организоване су бројне

и, верујем, занимљиве трибине. Тим за промоцију Факултета, којег чине младе колеге и студенти све ово представљају на друштвеним мрежама уз сопствени креативни допринос. То је условило значајно повећање „видљивости“ наших активности. У протеклих неколико недеља смо посетили и сродне факултете у намери да подстакнемо сарадњу са њима и избегнемо било какве могуће неприлике провинцијализације рада.

3. Који је био Ваш мотив да се определите за професорску каријеру и да се бавите наставно-научним радом на Педагошком факултету?

Основни мотив је било човекољубље са којим сам се сусрео од свог најранијег детињства у кругу породице и блиских људи. Љубав према историји потиче из истих корена кроз помно слушање прича старијих укућана о околностима живота у тешким мирнодопским условима и у ратним околностима када су, упркос тешким искушењима, успели да остану људи и не дозволе да их мржња и осветољубивост обузме иако је за то било небројено повода. Уследиле су године дружења са историографском литературом. У центру пажње је најпре била национална историја јер је њена препознатљивост, тих година, због идеолошких разлога, неприхватљива. Временом сам знатижељу приклонио проучавању идеја у савременој историји и њеном утицају на развој европских нација и српског друштва. У једном тренутку је знање достигло бременити потребу да буде пренешено кроз просветну делатност. Њој сам, чини ми се одувек био наклоњен. Прилика да радим у гимназији била је изузетна и прихватио сам је са неизмерном радошћу. Прелазак на Факултет значио је остварење дечачких снова о раду са младим људима који су намеравали да своју професионалну каријеру посвете раду са децом и љубави према књизи. Њихова улога у стварању личности је, поред породице, огромна и незаменљива и из тог разлога ми је част да могу да будем део њихових припрема за животни подвиг.

4. Ако бисте направили паралелу између времена у коме сте Ви били студент и данашњице, шта бисте могли навести као предности, а шта као недостатке?

Често се чује, у жаргонској критици данашње омладине, а која, без обзира на тоналитет безазлености, има и озбиљне намере је да је „у наше време“ било другачије и много боље. Несумњиво да је у времену када сам ја био студент постојао другачији однос према класичном образовању и, бар ја сам се трудио, да као будући професор историје, будем књигољубац. Модерно доба, у којем живе данашње младе генерација је донело са собом бројне предности које су омогућиле глобалну тренутну комуникацију и несхватљиво циркулисање идеја и визија. Отклон од класичног образовања је био неминован, али то не значи да треба да буде и потпун и коначан. Књига је незаменљива у погледу развоја писмености, ставова и критичког промишљања. Савремене технологије треба да допринесу побољшању квалитета образовања и треба их прихватити и користити. Истовремено треба и неговати класичне облике образовања. Напредовање се, по мом мишљењу, одвија једино у одмереном и уравнотеженом прихватању и традиције и модерног. То је приступ који даје предност оном који га се придржава, без обзира у ком историјском тренутку живео.

5. По Вашем мишљењу, колико је образовање данас важно за развој једног друштва, за његов напредак?

Образовање је, уз позитивну демографску видљивост, суштина развоја једног друштва и услов његовог напретка. Из тог разлога просветна делатност је изузетно важан државни пројекат. Њено игнорисање или маргинализовање подстиче неизвесност у развоју друштва и суочава његову будућност са проблемом опстанка.

6. Које компетенције треба да има добар професор?

Професор, по мом убеђењу треба да је узор студентима. Његова научна компетенција треба да је значајна и угледна у националним и светским оквирима. Она међутим, мора да буде употпуњена његовим педагошким и човекољубивим односом према студентима.

Преданост у наставном раду, спремност да се подржи развој личности сваког студента понаособ и да се њихови рањиви и нестабилни карактери подстакну у правцу развоја самопоуздања је професорска мисија. Њу карактерише ведрина сопственог карактера и неговани међуљудски односи са колегама коју студенти препознају и треба да подстичу у својем будућем професионалном опредељењу.

7. Које особине највише цените код других људи?

Искреност, одговорност, критички приступ, без омаловажавања и цинизма, али то једино уколико и ја то код себе негујем.

8. Коју литературу волите да читате, који су вам омиљени писци и дела?

Мени су драги Достојевски, Милош Црњански, Исидора Секулић, Његош, Сервантес и многи други...

9. Које дестинације су оставиле посебан утисак на Вас, а која места бисте поново посетили?

Атина је оставила посебан утисак, као и Метеори, поново бих посетио Манастир Високи Дечани, а привлаче ме и обриси Париза и Москве.

10. На самом крају, који би савет дали нашим студентима пред којима су многобројни изазови у професионалном и приватном животу?

Суочите се са изазовима, у том подухвату нађите уточиште у породици, а колектив факултета којег, по мом дубоком убеђењу чине изузетни људи, достојни традиције, нека Вам буде огледало успешног развоја професионалног идентитета.

Данка Ивошевић

ОД СОМБОРА ДО РИЈЕКЕ

Склоност према упознавању нечег другачијег осетила сам још од малих ногу. Једне хладне Бадње вечери у возу за Беч, са „Харијем Потером“ у руци, започела је моја љубав према књигама. Управо су ме књиге о Харију Потеру увеле у свет књижевности, те сам, захваљујући њима, почела да откривам лепоту коју писане речи уносе у наше животе. То ме је касније подстакло на то да и сама почнем да пишем. У гимназији сам се прикључила литерарној секцији, а моја стваралачка активност била је усмерена према поезији – своја осећања, доживљаје и успомене највише сам волела да преточим у стихове. Зашто се баш књиге налазе на почетку ове приче?

Оне су биле први прозор који ми је показао живот који ме окружује и све чари које он са собом носи. Захваљујући њима, почела сам да постављам све више питања, а одговоре на њих тражила сам у разним активностима у којима сам желела да се опробам и утолим своју радозналост. Поред самих књига, начин на који сам упознавала свет око себе био је и кроз извиђачку организацију, чији сам члан била неколико година. Извиђаштво ме је научило многим практичним вештинама, али мислим да је најважније споменути да сам као извиђач научила о значају неговања међуљудских односа, о радним навикама, као и о поштовању другачијих култура. Између осталог, као извиђач сам се први пут опробала у улози „учитеља“ – кратко време сам била вођа мале групе девојчица, те сам им често објашњавала или показивала нешто.

У средњој школи сам, поред писања, осетила потребу да своју енергију и осећања изражавам и на мало другачији начин, те сам почела да се бавим плесом. Реч је о оријенталном плесу, којим се и данас бавим. Са плесним клубом сам учествовала на многим такмичењима како у Србији, тако и у Румунији и Италији. Плесале смо на разним познатим фестивалима, културним дешавањима и хуманитарним концертима. Захваљујући плесу, успела сам да превазиђем страх од јавног наступа, а то ми је помогло и у многим другим сферама живота.

Када је требало да одаберем факултет на

којем ћу студирати нашла сам се у проблему - шта изабрати? Волим и уметност, и историју, и биологију, и језике. Оваква размишљања трајала су доста дуго, док нисам дошла до једноставног решења – зашто не бих одабрала све то и била учитељ? Тако ћу моћи своју љубав према различитим наукама и уметности на најбољи начин да искористим. Поред тога, бићу у позицији да некога другог подстичем да ради оно што воли и да поделим са неким све оно што ме интересује.

Тако сам се кроз студије опробала и у волонтерској улози. Волонтирала сам у Сомборском едукативном центру – помагала сам деци у учењу, што је само потврдило да је ово нешто чиме желим да се бавим и према чему желим да усмерим своју енергију. Захваљујући волонтирању у овој организацији, добила сам прилику да неколико пута путујем у иностранство, где сам учествовала у разним интернационалним радионицама. Овим путем сам увидела колико је лепо размењивати искуства са вршњацима који живе у некој другој држави, те сам једва чекала да одем опет у неку другу државу.

Тако сам временом сазнала и за могућност да проведем један семестар на неком другом факултету, у некој другој држави. То ми је звучало сјајно, иако сам се плашила да нећу успети да решим све обавезе на нашем факултету. Међутим, није ми дуго требало да одлучим шта би био прави избор – била сам већ четврта година. Дакле, једина прилика да одем на размену била је на мастер студијама. Или ћу ићи сада или нећу ићи уопште. Тако сам се распитала код професора који су задужени за међународну сарадњу код нас, а они су ме упутили у које државе могу да идем и које све папире треба да прикупим. Да будем искрена, тај посао није нимало лак, али након ове размене могу само да кажем – вредело је!

Део студија провела сам у Ријеци, у Хрватској. Студирајући тамо имала сам прилику да чујем нека другачија гледишта, да чујем какве методе и технике они користе у настави, да се упознам са хрватском књижевношћу за

децу, али и да уочим које су то сличности и разлике у образовном систему овде и тамо. Најбоље од свега било је што су сви желели да ми помогну и да ми изађу у сусрет – осећала сам се као код куће. Наравно, нисам била једина која је отишла на размену – поред мене, било је још око 100 студената из различитих земаља Европе. Као студенти на размени, сви смо имали заједничке активности које су организоване искључиво за нас: игре за упознавање града, тематске журке (квизови, караоке...), спортске игре, као и једнодневне екскурзије на којима смо упознавали лепоте земље. На тим активностима смо имали прилику да се међусобно упознамо, те смо почели и сами да се дружимо. Нажалост, убрзо су се мере за спречавање ширења вируса пооштриле, те смо морали сами да се сналазимо за провод. Међутим, то нас је само још више зближило – Нову годину славили смо на плажи; много пута смо ишли заједно на планинарења и цео дан провели у природи; ишли смо у позориште и биоскоп; правили смо журке на отвореном, у кампусу.

Све ово допринело је томе да сам, упознавајући друге људе, упознавала и себе. Научила сам како да будем са другим људима, али како да будем и сама са собом. А најважније од свега јесте да те вредности које прикупите на једном оваквом путовању јесу нешто што остаје са вама и када се размена заврши. Неке од тих вредности су свакако пријатељства која можете да изградите, знања која можете да стекнете, спремност на изазове и проблемске ситуације, храброст јер сте изашли из „зоне комфора“, смиреност јер знате да ће се проблем решити иако не изгледа тако на први поглед, радозналост која је још већа, иницијатива да мењате рутину свог живота и, наравно, љубав и поштовање које изградите према себи и према другима.

Инес Маџин

Вршњачко насиље – свест о узроку

Поражавајућа је чињеница да је сваки човек барем једном доживео искуство насиља тако што је био у улози жртве, насилника или посматрача. Насиља је било одувек, оно је чак било део нашег васпитања. Важно је да схватимо узрок сваке последице, а узрок насиља лежи у самом васпитању.

Васпитање је срж, основа и база апсолутно свега. Васпитање је процес који нас обликује као личност, а нашу личност чине мисли, емоције и дела. Обликујемо се кроз интеракцију са нашим родитељима. Као одрасли, морамо да преузмемо одговорност за квалитет интеракције иначе ћемо и даље имати децу неодговорну према другима. Били смо способни да осмислимо толико еуфемизама који би оправдали наше понашање, али нисмо били способни да исто понашање променимо. Докле год корене насиља тражимо негде изван нас, они ће и даље расти у нама.

Вршњачко насиље је најгори тип насиља јер га наносе и трпе деца. Једини разлог деструктивног понашања деце је деструктивно понашање родитеља. То не значи да су родитељи криви, то значи да нису преузели одговорност. Деца нису одговорна, родитељи нису криви. Деца вас опонашају; ако ви нарушавате њихов интегритет немојте очекивати да ће они поштовати туђи. Насиље којем сведочимо скоро свакодневно само је показатељ нашег неразумевања.

Размислите, зашто једно дете, један насилник има потребу да туче друго дете? Зато што је расло у окружењу пуном љубави, уважа-

вања и разумевања или зато што никада није осетило исто то? Насилник осети бол. Једини начин да га искаже је насиље. Није он храбар, он се боји. Није он одважан према другима, већ неважан за друге. Боравак са родитељима за њега је значио губитак самосвести и самопоштовања.

Одрасли погледајте себе; када вам неко нарушава интегритет, ви осетите фрустрацију. Деца такође. Они немају зрелост да би се изборили са тим осећањима. Они раде оно што сте их научили. Насиље је, нажалост је-

дини начин који знају. У деци која нападају и вређају станује немоћ. Они само желе да осете своју вредност и да их други уваже. Не треба им поправка, ударац, казна, преваспитање, моралисање, јер би им то послало исту поруку коју слушају читавог живота „Ти не вредиш!“. После тога често буду још гори, то смо до сада требали да увидимо.

Парадокс насиља је у томе, што са друге стране, жртва има сличан проблем као и насилник. У питању је ниско самопоштовање и повреда интегритета. Насилник то изражава кроз деструкцију а жртва кроз аутодеструкцију. Жртва је углавном и пре насиља била повучена, стидљива и ћутљива. Можда није расла у окружењу где је било насиља али није било уважавања. Можда је добијала похвале за постигнуће али не и признање за сопствено постојање. Пошто ни жртва ни насилник нису живели у поверљивом родитељском окружењу, неће се обратити родитељима. Чак се деси да они то последњи и сазнају. Ако је тако, коме жртва да пријави насиље? Најважнији ауторитет после родитеља јесте учитељ и остали просветни радници.

Психолози кажу да је немогуће да учитељ, који проводи више времена са децом него њихови родитељи, не препозна насиље. Да ли ће учитељ препознати насиље питање је његове личности – како схвата свој посао, колико познаје свој разред, које су му дужности, да ли само образује или и васпитава, колико заиста воли свој посао, колико је присутан, колико широко размишља. Учитељи, као и родитељи би по атмосфери и понашању требало да схвате да постоји насиље. Због страха, кривице, стида и фрустрације не можемо очекивати од деце да нам то кажу. То је део наше улоге као одраслих. Када препознамо насиље потребна је мудрост и најбезболнији прилазак и жртви и насилнику. Постоје ситуације у којима се за насиље зна али се не реагује. Деси се да зна цела школа али је заштита немогућа. Када одрасли не преузму одговорност, деца одузимају животе.

Ми живимо у друштву где је све више насиља и агресије а све мање љубави и емпатије. Превенција насиља је љубав. Превенција је промена свести. И не, ово није апстрактно! Образовање треба да нам промени свест, и баш зато, промена образовања, мења све! Не

треба да тежимо промени лошијег дела дететове личности, већ да им укажемо на онај здравији део који су заборавили. Морамо им послати поруку која гласи "Ја те чујем!". А онда да их слушамо, јер једино док их чујемо, они ће нам причати. Морамо им бити пример љубави, да би они волели друге. Морамо уместо напада видети бол, уместо понашања видети емоцију. Када реагују страхом, да им пружимо наду. Бити добар пример – то морамо, да би све остало било боље. ♥

Јелена Бркљач

Како до научне литературе - препоруке студенткиње библиотекарства

Ако до сада нисте чули за „LibGuides" (https://unilib.libguides.com/), право је време да о томе сазнате нешто више. Ово је пројекат који је реализован у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић" у Београду, са јасним циљем да се првенствено студентима, професорима и истраживачима олакша писање научних радова. На једном месту су представљени водичи из више од двадесет области знања, као што су библиотекарство, историја, математика, природне науке, српска књижевност, филозофија, биологија, хемија, психологија итд. Сајт је практичан, једноставан за коришћење, може да послужи да вас усмери даље на проверене изворе података, односно поуздане сајтове који се баве одређеним темама.

Где још можете пронаћи адекватну научну литературу? Научни часописи су такође пример неисцрпног извора информација. Захваљујући савременој технологији, већина њих је добила и електронски облик. Да бисте били сигурни да је чланак из часописа доступан у пуном тексту, проверите на „SCIndeks" (Српски цитатни индекс). (https://scindeks.ceon.rs/).

Оно на шта бих посебно ставила акценат су електронски каталози библиотека. Библиотека нашег факултета налази се у систему „БИСИС", док је сомборска Градска библиотека „Карло Бијелицки" део библиотечко-информационог система „COBISS". Имате могућност да из студентског дома, од куће, са било које локације претражујете њихов библиотечки фонд, али и фондове осталих библиотека.

Корисну грађу представљају свакако и дигиталне колекције наших националних библиотека, Народне библиотеке Србије (https://digitalna.nb.rs/) и Библиотеке Матице српске (http://digital.bms.rs/ebiblioteka/). Осим њих, и градске библиотеке су увелико у процесу дигитализације старе и ретке књиге и новијих публикација, па можете погледати и њихове дигиталне библиотеке. Само пар „кликова" вас дели да завирите у културну прошлост, и да сазнате како изгледају историјски извори у оригиналу.

Квалитетан академски рад производ је жеље за знањем, упорности, мотивације и воље. Јер све се може када се хоће! Важно је да имате план, идеју, да се добро организујете и радите у континуитету, како би завршили задатак на време, и успех сигурно неће изостати!

Нина Костић

Наша књижевност

БОБ И САМ
(онима који остају и онима који одлазе)

На огромном, дугачком столу стајала је само једна шерпа, и два тањира, есцајг. Боб и Сам су вечерали. Свако је седео на свом месту, тако већ тридесет седам година. Ништа се није мењало – златни столњак, високи мутни прозори, позлаћене завесе са цветним дезенима. Из дневне собе се чуо телевизор. Када је сат изнад Бобове главе објавио да је тачно деветнаест часова, почео је дневник. У том тренутку, Боб је узимао своју трећу кашику чорбе. „Тачно на време, као и увек", бесно, у себи, изговори он, „као и увек". Сваки његов следећи захват кашиком је био све оштрији.

Сам је седео наспрам њега и замишљено гледао кроз прозор. Његови покрети кашиком били су знатно спорији. Кашика је пловила по тањиру елегантно као лабуд. „Бобе, погледај дугу", три пута рече Сам. У овако тмурном граду, дуга се ретко вија. Гледајући је, Сам се присетио једне старе лекције из школе. Било му је 9 година и то је била прва научна чињеница која га је заинтересовала. На половини своје чорбе застао је и покушао да се сети тачног редоследа речи. „Да, сигурно је било овако – Постојала су четири годишња доба. Јесен, зима, лето и пролеће. У скоро целом свету сада постоји само једно – јесен", мислио је наглас. Иако не зна како изгледају лето, зима и пролеће, Сам је читавог живота убеђен да је јесен најлепша. Још једном је свечано захвалио природи што је изабрала јесен, и наставио да ужива у јелу.

Боб је чуо да му брат говори да нешто погледа, али слушање вести му је било прече. Свака информација се у његов мозак забијала као игла. Када би доктори, којим случајем, отворили његову главу, нашли би јежа.

Неко је убио старицу, две улице од њихове. Млеко није добро за хормоне, кажу научници. Три позамашне реке су пресушиле, у нашој држави. Неколико планина се претворило у неколико депонија, такође у нашој земљи. Радостан допис – осмишљена нова врста оружја. Још радости – избацујемо неколико слова из азбуке. Графити поново дозвољени. Квалитет меса је опао за 50%, свуда.

Све су то биле данашње вести. Последња је у Бобу изазвала панику. Параноично је почео да загледа месо у чорби. Да ли изгледа чудно? Да ли му се боја променила? Мирише ли исто као јуче, као пре месец дана? Та питања су почела да се шуњају у Бобовом уму, као слепи мишеви, а тело је почело да му се зноји од беса. Била је јесен, али он је осећао као да се пржи на сунцу.

Као весело дете, Сам га је још једном замолио да погледа дугу: „Види, пре него што нестане". Али његов брат се на ту молбу брецнуо као да је шамар. Боб се ухватио за своју масну косу, у знак разочараности. Да, његове очи бацале су муње према рођеном брату. „Глупости", пролазило му је кроз главу, „он прича глупости". Никада неће моћи да схвати зашто Сам не слуша вести. И како може да једе са искривљеном краватом.

Сам се и даље осмехивао. За Боба је то било превише. „Е, сад је доста", рекао је и лупио шаком од сто, тако јако да су кашике зацвилеле. Узео је своју торбу за посао, обуо се и отишао. У брата није погледао. Сам се није нељутио, мирно је чекао вече, његов омиљени део дана.

„Овде се више не може", залупивши вратима зграде одлучно помисли Боб. Пролазећи улицама, ишао је све брже. Његове ножице су се кретале као по ватри. Није обраћао пажњу на случајне пролазнике. Није застао ни кад је умало смождио неког мршавог дечака. Било је и оних који су га псовали. Боб их није чуо, једино му је коначно одредиште било у фокусу.

Одједном је упао у гужву црну као мравињак. Неког другог дана би подивљао, јер у овим опасним временима и ситан метеж може бити кобан. Наиме, људи су се окупили да гледају уметника како пише по зиду. „Окрени се, опет пропушташ све", писало је. Њему ни то није запало за око. Још пар улица је имао.

Магла је на град пала као вео, и прекрила га целог. Стигао је у последњи час. Брод као да

је само њега чекао. Бес га је прошао тек када је чуо како брод сече воду. Није се осврнуо. Није заплакао. После неколико сати, чудан мирис трулежи му је засметао.

***

За то време, Сам је завршио своју вечеру у самоћи и миру. Полако је очистио сто и опрао посуђе, јер је приметио Магдине уморне очи. Она му је, заузврат, сипала чашу белог вина.

Вече му је било омиљени део дана јер се по мраку не види сивило зграда. Не види се одсуство природе. Прозор је био прљав и мутан, али то Саму није сметало. Волео је сваке вечери да гледа град и његова светла. Ноћ је, а боје су живље него дању. Из сваког прозора је бљештала другачија светлост; негде плаво, тамо жуто, од зеленог, преко љубичастог, па све опет назад до жутог.

Те вечери Сам је дуго чекао свог брата, не би ли му показао занимљив натпис, на једном зиду, у даљини. Топли таласи среће поквасили су његове образе кад је угледао тај графит. Прошла је читава деценија откако је видео неки. „Мора да су променили законе", пало му је на памет.

Следећег јутра Магда је забринуто објавила да се господин Боб још увек није вратио. Сам ју је цело преподне уверавао да ће се он сигурно вратити, кад-тад. Кад ју је коначно умирио, сео је за сто да испланира данашњи дан.

Графит је блистао још лепше по дану, а то је Саму уливало снагу.

„Да, прво идем да купим нови столњак", свечано је одлучио.

Александра Бореновић

Наши уметници

Представљамо вам радове Лидије Хорњак, студенткиње Педагошког факултета у Сомбору. Она тренутно похађа четврту годину студијског програма Дипломирани учитељ. Лидија често говори како јој је отац усадио љубав према природи, због тога у њеним радовима неретко можемо запазити те мотиве. Цртање је постало њена велика љубав још од детињства. Хор, оркестар и фолклор су секције које она похађа од своје шесте године. Лидија је већ четврту годину волонтер Сомборског едукативног центра, а недавно је постала члан Сомборског певачког друштва. Када је пријатељи питају како јој полази за руком да усклади све активности, она с осмехом на лицу каже како уметност боји њен живот ведрим бојама.

Поделићемо са вама једну анегдоту из њеног живота. Наиме, када је имала шест година, Лидија је пожелела да научи да свира неки жичани инструмент. Родитељи су је убрзо одвели на часове свирања. Професор ју је питао шта би желела да свира, али она није знала како се зове инструмент који је замислила. Он је тада узео у руке тамбуру и питао је да ли је то оно што жели, а она је само потврдно климнула главом, мислећи да је то гитара. И тако је Лидија постала тамбурашица, иако је најпре замишљала себе као гитаристкињу. Некада нам живот понуди прилику супротну оној коју смо прижељкивали. Наша студенткиња је ту прилику прихватила и тиме започела своју музичку каријеру.

Photo by

Lidija

СВЕ ЈЕ ЛАКО КАД СИ МЛАД!

ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ СОМБОР

www.pef.uns.ac.rs